



INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Kdo skutečně vyhrál komunální volby 2018

POLICY PAPER / ŘÍJEN 2018

JAKUB KONRÁD

WWW.POLITIKASPOLECNOST.CZ

OFFICE@POLITIKASPOLECNOST.CZ

Kdo skutečně vyhrál komunální volby 2018

Policy Paper – Jakub Konrád, říjen 2018

Hodnotit komunální volby je nesmírně obtížné. Jakékoliv pokusy o plošné hodnocení prakticky ztrácí relevanci, jelikož žádný ze subjektů (dále pro zjednodušení jako „strany“) nekandiduje ve všech obcích jednoho kraje, natož rovnou ve všech 6 258 obcích České republiky. Přesto se krátce po letošních volbách do zastupitelstev obcí vyrojila celá řada článků o růstu popularity ODS a propadu ANO. Je však takovéto hodnocení na místě?

Je několik možností, jak se na výsledky dívat a jak je hodnotit. Můžeme měřit úspěšnost strany získat mandáty v obecním zastupitelstvu. Tak bychom zjistili, zda byla segmentace a targeting strany předcházející kandidatuře efektivní. Případně můžeme zjistit, jaký poměr z maximálního počtu mandátů strany získaly. To by zas ukázalo na kvalitu kandidátů, částečně i na sílu značky samotné. Můžeme také porovnat počet získaných mandátů oproti předcházejícím volbám, což by mohlo naznačovat, jak dobrou/špatnou práci dříve zvolení zastupitelé odvedli.

Samozřejmě všechna tato hodnocení mají svá úskalí. V první řadě je to již zmíněný fakt, že strany kandidují v odlišných městech a obcích a je jen velmi málo takových, kde by kandidovaly všechny strany zastoupené ve Sněmovně. Dalším problémem je také historie strany v daném městě, počet zastupitelů i počet voličů. V neposlední řadě hodnocení stěžuje i fakt, že se strany často slučují s lokálními stranami a hnutími, a to v některých případech v takové míře, že následně

nekandidují ani pod svým názvem. Nejvíce je tento jev patrný zejména u STAN, KDU-ČSL (dlouhodobě), letos částečně také u TOP 09.

V následujícím textu tak pracuji se všemi stranami, které mají zastoupení v Poslanecké sněmovně s výjimkou hnutí STAN. V rámci komunálních voleb kandidovala celá řada stran a hnutí, které využívali označení „Starostové“ a v rámci analýzy všech měst a obcí České republiky by bylo časově velmi náročné zjišťovat, které z těchto uskupení má co dočinění s touto stranou. Jinak pracuji se všemi kandidátkami, které v názvu nesly název některé ze zbylých stran (tzn. ANO, ODS, ČSSD, TOP 09, KDU-ČSL, KSČM, Piráti a SPD). Pro zjednodušení jsem nerozlišoval, zda v jednom městě byla utvořena spojená kandidátka např. KDU-ČSL s TOP 09, případně ODS s TOP 09 apod., takováto kandidátka byla zapsána jako kandidátka pro obě strany. Stejně tak jsem nerozlišoval, kolik mandátů přesně připadlo které straně, případně nestraníkům. Pokud strana (byť součástí koalice) získala mandát, byl tento počítán jako mandát získaný danou stranou. Samozřejmě tak dojde ke zkreslení, v celkovém výsledku však nebude natolik výrazné. Veškerá data byla zpracována z otevřených dat serveru volby.cz¹.

¹ Všechny tabulky a obrázky připravil autor pro účel tohoto textu na základě dat z volby.cz.

Pořadí stran dle mandátů

Pokud budeme porovnávat úspěšnost stran dle získaných mandátů, zcela logicky bude mít největší šanci na vítězství strana, která kandidovala v největším počtu obcí. Šance na úspěch roste i tím, pokud strana kandidovala ve skutečně malých obcích, kde měla šanci získat všechny mandáty, pokud kandidovala jako jediná.

To je přesně případ KDU-ČSL. Ta kandidovala ze všech sněmovních stran skutečně v největším počtu obcí. Často také

kandidovala jako jediná strana, která by zákonitě získala všechny mandáty, byť by přišel jediný volič. Dle údajů z volby.cz byla kandidátka s účastí lidovců celkem v 1 264 obcích, ve kterých celkem získala 3 835 mandátů. Druhá by pak byla ODS, která ze 789 obcí, ve kterých kandidovala, obdržela 2 625 mandátů. Je patrné, že lidovci tak dokázali získat o více než tisíc zastupitelů více než druhá Občanská demokratická strana, ovšem je také vidět, že na to potřebovali mnohem více kandidátek. Bylo by tedy možná zavádějící konstatovat, že byla strana úspěšnější.

2018	
ZÍSKANÉ MANDÁTY	
KDU-ČSL	3 835
ODS	2 625
ČSSD	1 956
ANO	1 659
KSČM	1 473
TOP 09	547
PIRÁTI	464
SPD	169

Jako vhodnější kritérium by se tak nabízelo spočítat poměr stranou získaných mandátů k celkovému počtu mandátů, které se ve městech a obcích rozdělovaly.

2018	MOŽNÉ MANDÁTY CELKEM	ZÍSKANÉ MANDÁTY	POMĚR
KDU-ČSL	17 450	3 835	21,98
ANO	8 385	1 659	19,79
ODS	13 406	2 625	19,58
ČSSD	13 861	1 956	14,11
PIRÁTI	3 761	464	12,34
TOP 09	4 597	547	11,90
KSČM	16 028	1 473	9,19
SPD	4 740	169	3,57

V takovém případě se rázem mění nejen pořadí stran, výrazně se také mění jejich odstupy. Lidovci jsou stále nejúspěšnější stranou, nyní však již jen s mírným náskokem před ANO a ODS. Tyto strany sice získaly výrazně méně kandidátů, ale v případě kandidatury jich získaly mnohem více, než právě kandidátky s účastí KDU-ČSL.

Při detailnějším pohledu také zjistíme, že KDU-ČSL dosáhla poměrně vysokého zisku mandátů proto, že v 51 obcích strana kandidovala bez soupeřů. Díky tomu tak získala všechny mandáty, což ve výsledku dělá rovných 427 mandátů. Oproti tomu ODS byla jedinou stranou jen v osmi obcích, ve kterých získala 70 mandátů, a hnutí ANO dokonce jen ve dvou obcích, ve kterých získala 14 mandátů.

Co se ostatních stran týče, pak v případě úspěšnosti zisku mandátů v poměru k celkovému počtu rozdělovaných křesel se zvyrazňuje propad KSČM. Strana propadla zejména ve velkých městech, kde nedokázala obhájit místa v zastupitelstvech. Opakem komunistů pak je Pirátská strana. Ta sice v celkovém počtu nezískala vysoký počet zastupitelů, jelikož však strana kandidovala primárně

ve velkých městech, je její volební výsledek z hlediska poměru získaných mandátů úspěchem.

O velmi špatném volebním výsledku pak můžeme mluvit u SPD. Tato strana sice kandidovala v komunálních volbách poprvé, vzhledem k předvolebním ambicím a celorepublikové kampani však strana nedosáhla vůbec dobrých výsledků. Pokud navíc vezmeme v úvahu, že strana kandidovala primárně ve velkých městech, kde měla větší šanci získat alespoň nějaké mandáty vzhledem k početnosti zastupitelstev, můžeme výsledek SPD označit za debakl.

Pořadí stran dle toho, zda se dostaly do zastupitelstva

Samotný počet získaných mandátů však není jediným kritériem, jak hodnotit úspěšnost stran. V komunálních volbách totiž nejde natolik o značku, ale také o kvalitu kandidátů (ačkoliv síla značky hraje také svou roli). Můžeme se proto podívat, zda strany byly schopny postavit kvalitní kandidáty, případně jak dobře si vyhodnotily situaci v jednotlivých obcích – zda má cenu kandidovat.

2018	CELKOVÝ POČET KANDIDATUR	OBCE BEZ ZISKU MANDÁTU	ÚSPĚŠNOST
ANO	424	8	98,05 %
ODS	789	41	94,80 %
KDU-ČSL	1 264	93	92,64 %
PIRÁTI	147	18	87,76 %
TOP 09	226	48	78,76 %
ČSSD	846	195	76,95 %
KSČM	1 043	243	76,70 %
SPD	209	98	53,11 %

Jak je vidět, nejúspěšnější v tomto ohledu bylo hnutí ANO. V 98 % obcích a měst, kde ANO stavělo kandidátní listinu, se její zástupci dostali do zastupitelstva. V tomto ohledu si velmi dobře vedla také ODS a lidovci, stejně tak úspěšnost Pirátů je vysoká.

O něco nižší již je pak úspěšnost kandidátek s účastí TOP 09. Vzhledem k tomu, že však strana postavila nejméně kandidátek, navíc v nejmenším počtu případů kandidovala strana sama za sebe, dá se její volební výsledek také označit za prohru. Pro TOPku tak jde od krajských voleb o další „prohru“. Po komunálních volbách 2014 se straně podařilo především ve velkých městech předskočit ODS, čímž jen potvrdila úspěch ze sněmovních voleb v roce 2013 a postavení nejsilnější pravicové strany. Jak však již krajské volby 2016 ukázaly (a následně potvrdily sněmovní volby 2017 i letošní komunální volby) TOP 09 tuto pozici ztratila, a kromě velkých měst momentálně není schopna oslovit voliče.

I tento žebříček pak ukazuje na neúspěch KSČM, SPD a především ČSSD. Sociální demokraté měli řadu let silné postavení v komunální politice, a to prakticky bez ohledu na velikost města. Strana byla schopna dosahovat velmi dobrých výsledků v Praze, Brně, Ostravě, ale i na úrovni krajských a malých měst. Po těchto volbách však až na výjimky (Karviná) o tyto pozice přišla. V Praze se nedostala do zastupitelstva magistrátu, městských částí a špatného výsledku dosáhla i v Brně, kde ještě před čtyřmi lety obhájovala post primátora.

Kdo je vítězem?

Jak je vidět, možných způsobů hodnocení komunálních voleb je nepřeberná řada. Samozřejmě by se dal porovnat také počet mandátů, které strany získaly před čtyřmi lety, ovšem žádná z nich nekandiduje ve stejném počtu měst a obcí. I tento

představený způsob není úplně přesný. Strany kandidují ve spolupráci s jinými subjekty, v odlišném počtu obcí, a hlavně v naprosto odlišných typech obcí. I tak však data ukazují, že výroky o propadu ANO a úspěchu ODS krátce po výsledcích nejsou pravdivé a neodpovídají realitě. Dá se říci, že obě strany si vedly dobře. ODS dokázala znovu získat pevné postavení v Praze, v dalších velkých městech a městských částech se dokázala rehabilitovat. Hnutí ANO zase kromě Prahy a Liberce vyhrálo ve všech krajských městech a ukázalo, že na úrovni primátorů a krajských zastupitelů má celou řadu osobností, se kterými se dá do budoucna pracovat.

Piráti dokázali navázat na svůj úspěch z voleb do Poslanecké sněmovny a přetavit jej v dobré výsledky na komunální úrovni. Dá se očekávat, že jako u všech začínajících stran to sebou přinese problémy (rozpady buněk, rozpady koalic), ovšem ve větší míře si strana může vychovat další nadějně politiky.

U sociální demokracie se naopak projevila její slabost vládnout městům, až na výjimky totiž letití zastupitelé za tuto stranu pohořeli. Komunisté a SPD pak doplatili na neznámost svých kandidátů a dokázali, že samotná síla značky v rámci komunálních voleb zkrátka nestačí.

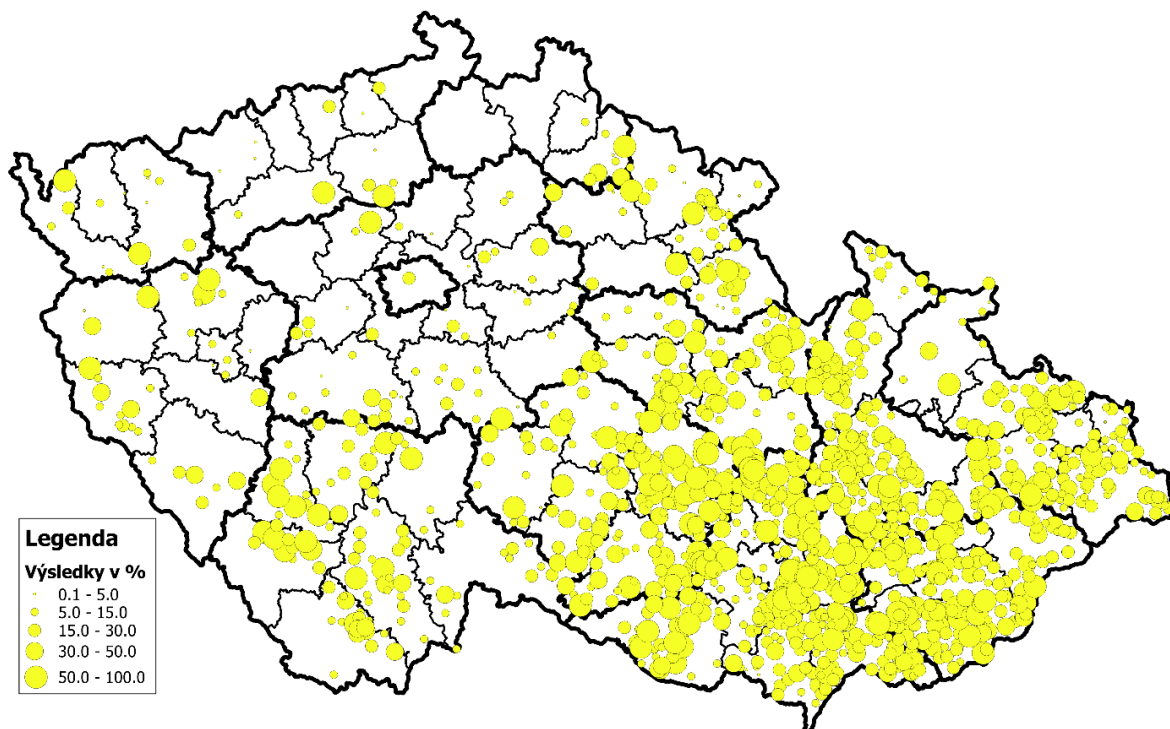
Těžko však jen na základě volebních výsledků označovat volby za výhru či prohru. Až teprve schopnost uzavřít koalici, případně obsadit post primátora/starosty skutečně oddělí úspěšné strany od neúspěšných. Také čistě z celorepublikového hlediska komunální volby neukázaly zhora nic. Na základě výsledků nelze predikovat jakékoliv závěry, které by se daly vztáhnout na celostátní úroveň. Samozřejmě, že výsledek voleb bude mít vliv na celostátní politiku, ovšem v přeneseném slova smyslu. U ČSSD a KSČM zřejmě dojde k velké diskusi

o programovém směřování strany a zejména zamyšlení se nad propagací a kampaní.

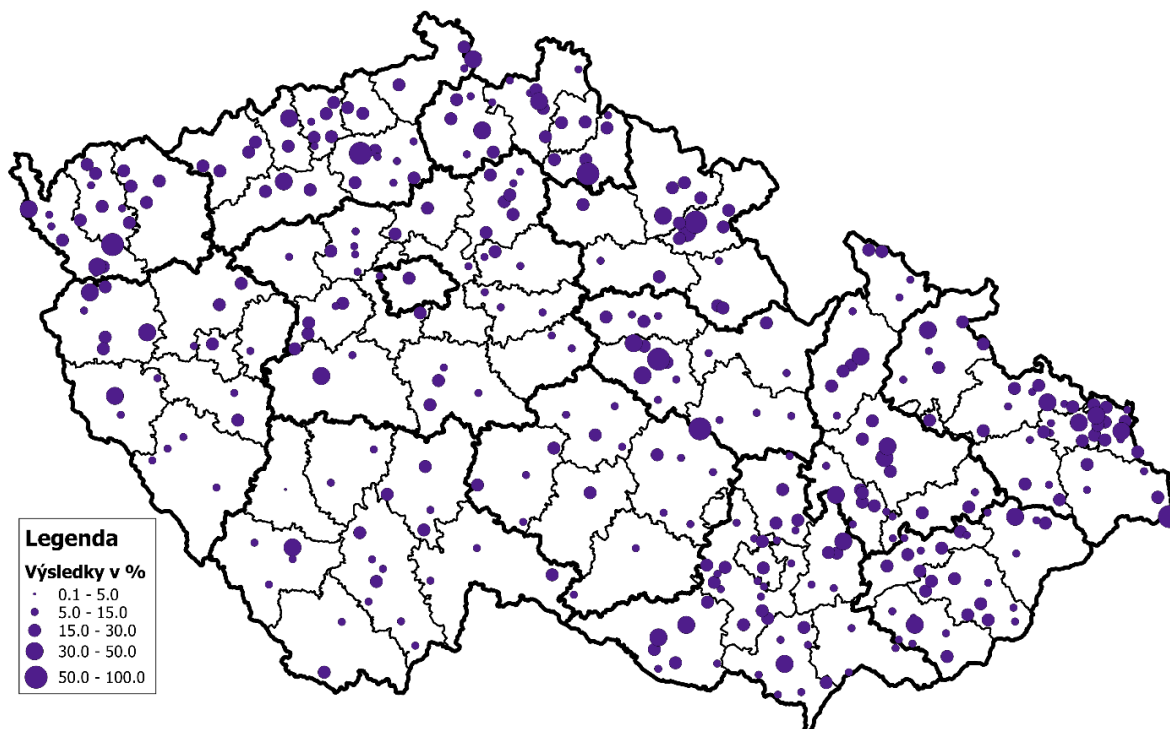
Podobná diskuse by pak měla proběhnout i u TOP 09, pochybuji však, že k tomu dojde. Přesto by se nabízela, pokud totiž strana v rámci vysněné koalice (se STAN a KDU-ČSL) a v čele s předsedou strany získá v klíčovém městě „jen“ 16,28 % a skončí na 4. místě, není to věru dobrý výsledek. Za čtyři roky navíc došlo k naprosté změně pozice a z kdysi nejsilnější pravicové strany je nyní druhá až třetí volba.

Jak je to však skutečně s oblibou jednotlivých stran u voličů, ukáží až další sněmovní volby. A již nyní jsem si takřka jist, že si na výsledek komunálních voleb 2018 a údajné ne/úspěšnosti stran nikdo nevzpomene.

KDU-ČSL

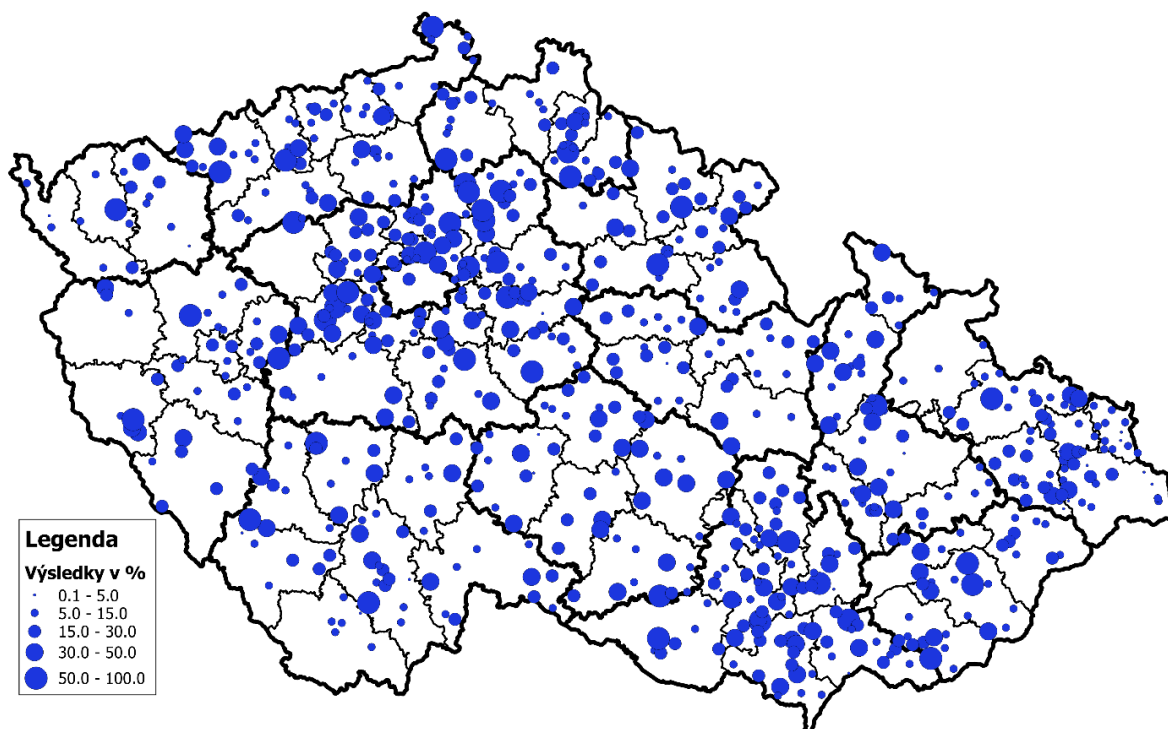


ANO

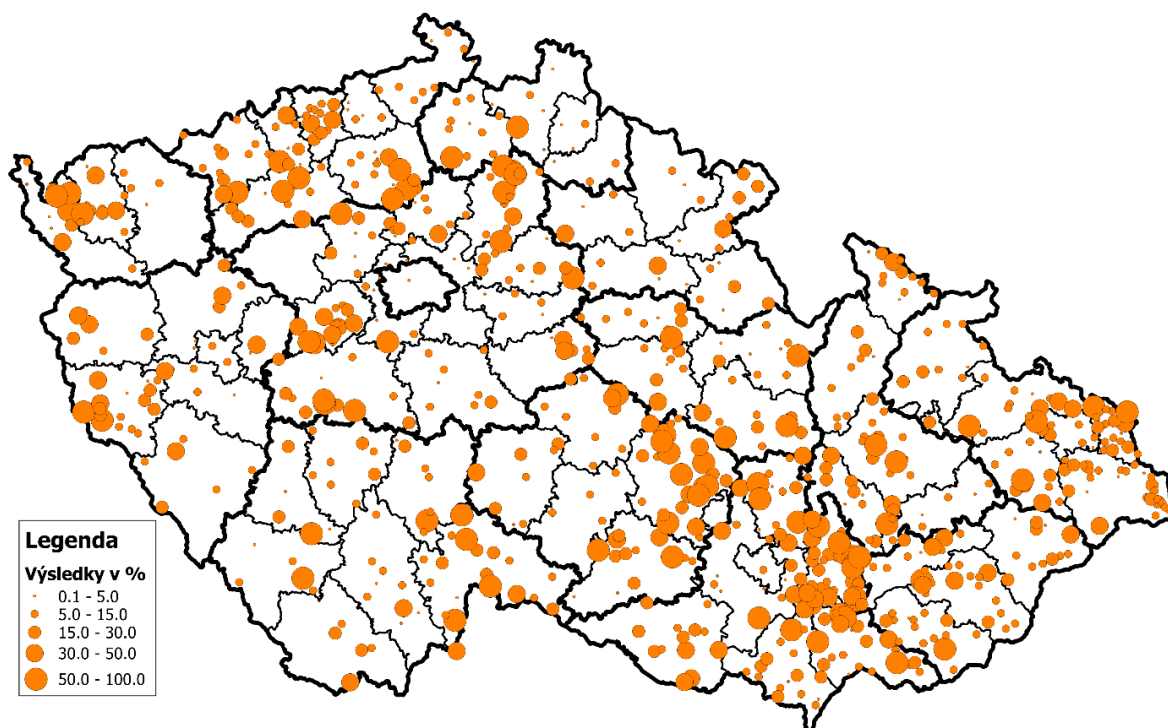


² Plošné znázornění procentuální úspěšnosti stran v jednotlivých obcích bez harmonizace dat vztahující se k populační velikosti a hustotě obcí.

ODS



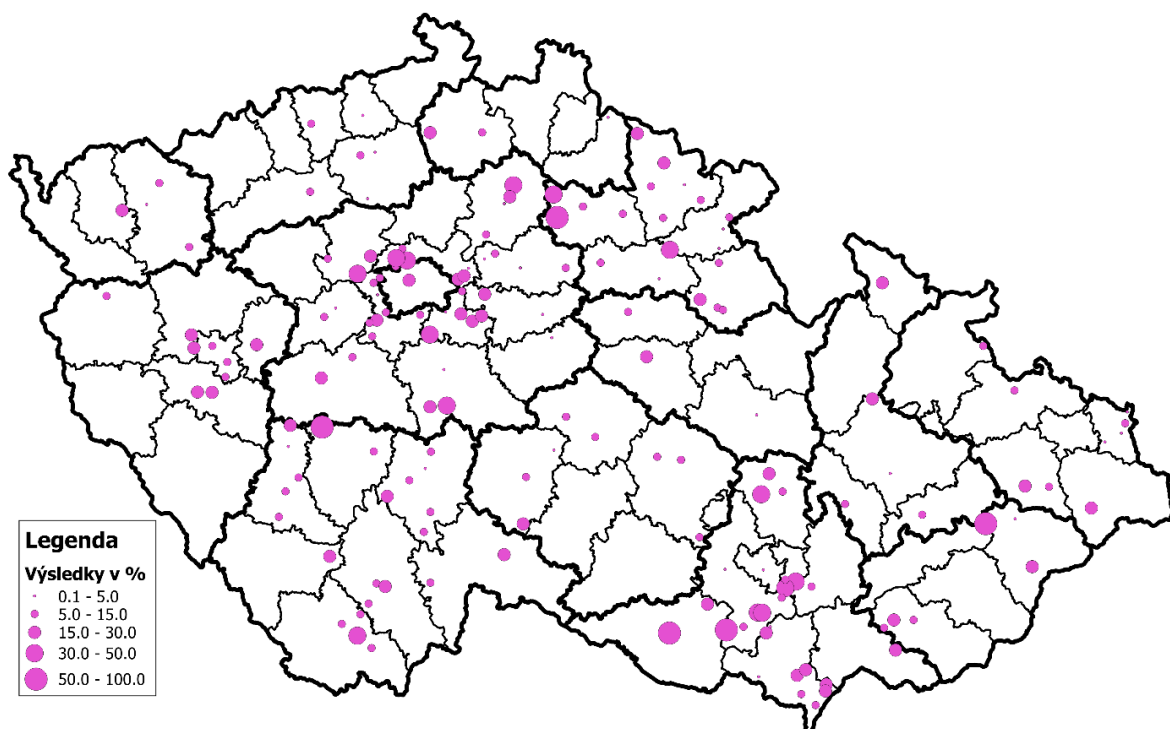
ČSSD



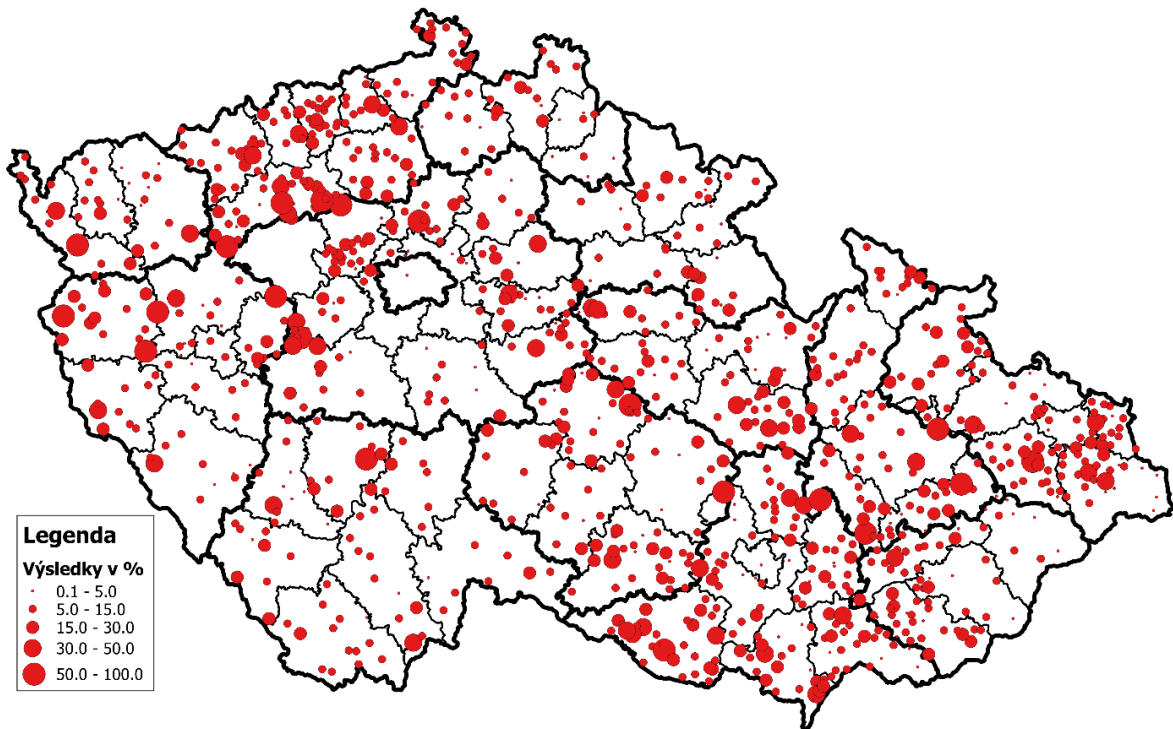
PIRÁTI



TOP 09



KSČM



SPD

